

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจบริบทชุมชน ระบบความคิดความเชื่อต่อการดูแลสุขภาพ และมิติทางสังคมวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตกับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ในด้านพฤติกรรมการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา และการมารับการตรวจรักษาอย่างต่อเนื่อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ที่รับการรักษาที่ศูนย์สุขภาพชุมชนอำเภอบางกระทุ่มทั้ง 3 แห่ง ของอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก คือ ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลบางกระทุ่ม จำนวน 348 ราย ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลโคกสลดจำนวน 552 ราย และศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านสันติบันเทิง จำนวน 150 ราย รวมทั้งหมดจำนวน 1,050 ราย

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น ผู้ป่วยเบาหวานของศูนย์สุขภาพชุมชนอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจงในผู้ป่วยที่ยินดีเข้าร่วมการศึกษา มีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป และสามารถสื่อสารได้เข้าใจ โดยคัดเลือกจากผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินที่อยู่ต่างครอบครัวกัน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความสมัครใจในการให้ข้อมูล เพื่อเป็นตัวแทนในการสนทนากลุ่ม จากศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลบางกระทุ่ม ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลโคกสลด และศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านสันติบันเทิง แห่งละ 8 คน รวมจำนวน 24 คน หลังจากสนทนากลุ่มแล้ว ได้คัดเลือกตัวแทนแบบเจาะจงเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากสมาชิกที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่สมัครใจให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกและยินดีให้ตามไปสัมภาษณ์ที่บ้านได้ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มตัวอย่างที่ควบคุม

ระดับน้ำตาลในเลือดได้และกลุ่มตัวอย่างที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ กลุ่มละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามดังต่อไปนี้ ข้อมูลด้านการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจของชุมชน ความคิดความเชื่อต่อการดูแลสุขภาพ โครงสร้างครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในชุมชน การสนับสนุนทางสังคม ชุมชน ญาติ พี่น้อง การบริการด้านสุขภาพของสถานบริการสาธารณสุข และการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด
2. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นเรื่อง ข้อมูลทั่วไป เช่น อาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ กิจวัตรประจำวัน ประสบการณ์การรับบริการด้านการรักษาโรคเบาหวาน ระบบความคิด ความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วย การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา และการรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม และแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคม-มานุษยวิทยาและการวิจัยในชุมชน ตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้งเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษา หลังจากปรับปรุงแล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

เก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการศึกษาโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิธีดำเนินการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบ โดยละเอียด รวมทั้งให้ลงลายมือชื่อยินยอมให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการศึกษา โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะวิเคราะห์เป็นภาพรวมของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ในศูนย์สุขภาพชุมชนอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยไม่มีการกล่าวอ้างชื่อผู้ป่วยในรายงานการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการให้ทราบ และขออนุญาตเก็บข้อมูล ในพื้นที่
2. ผู้ศึกษาประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพชุมชนอำเภอบางกระทุ่มทั้ง 3 แห่ง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล
3. จัดสนทนากลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ศูนย์สุขภาพชุมชนแห่งละ 1 ครั้ง รวม 3 ครั้ง โดยมีผู้ช่วยบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มแห่งละ 1 คน ใช้เวลากลุ่มละ 45-60 นาที การสนทนากลุ่มใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ และควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ ศูนย์สุขภาพชุมชนละ 8 คน
4. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ทำการคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องการสนทนากลุ่มที่ยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเชิงลึกและอนุญาตให้ผู้ศึกษาไปทำการสัมภาษณ์ที่บ้านได้ โดยมีการนัดหมายหรือไม่มีการนัดหมายล่วงหน้าก็ได้ ทำการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในแนวคิด รวมทั้งหมด 8 คน ประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยประสบการณ์การรับบริการด้านการรักษาโรคเบาหวาน ระบบความคิดความเชื่อด้านสุขภาพที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วย การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา และการรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง
5. นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลด้าน วิธีชีวิต ระบบความคิดความเชื่อต่อการดูแลสุขภาพและวัฒนธรรม ประเพณี ใช้วิธีวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ ส่วนข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติเชิงพรรณนา